

2BLACKDOT..

“Esasen konu hep 2 nokta arasındadır”

Haftalık Politik ve Jeopolitik Gelişmeler

06 Ekim 2025 – Sayı 77

Bu hizmet size 2blackdot ve TEMA Grup tarafından ücretsiz verilmektedir. Bu yazılanlar yatırım tavsiyesi değildir.

Hazırlayan: Hakan Çalışkantürk

2twoblackdots@gmail.com

<https://www.2blackdots.com>

*** Yasal Uyarı:*** Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; a racı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ve kalkınma bankaları ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde ve yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel olarak sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu yorum ve tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihinize uygun olmayabilir. Bu nedenle sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Gerek bu yayındaki gerekse bu yayında kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucundaki yatırımcıların ve/veya ilgili kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kar yoksunluğundan, manevi zararlardan ve her ne şekilde olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zarardan dolayı 2blackdot ve Hakan Çalışkantürk sorumlu tutulamaz.

2blackdot haftalık bülteni yönetici özeti:**Küresel Gündem ve Jeopolitik Çerçeve**

Bu hafta odak noktası, **İsrail'in Küresel Sumud Filosuna yaptığı saldırı** oldu. Uluslararası sularda gerçekleşen bu eylem, **2010 Mavi Marmara baskınından sonra deniz hukukunu en ciddi şekilde ihlal eden olay** olarak kayda geçti. 44 ülkeden aktivistin yer aldığı filo, Gazze'ye insani yardım taşıırken saldırıya uğradı ve yüzlerce kişi gözaltına alındı.

Uluslararası Hukukun Üçlü İhlali

Olay, aynı anda üç temel uluslararası hukuk alanını ihlal etti:

Deniz Hukuku (UNCLOS) – Açık denizlerde seyrüsefer serbestisine yönelik saldırı.

İnsancıl Hukuk (Cenevre Sözleşmeleri & San Remo Kılavuzu) – Sivillerin aç bırakılmasının ve yardımın engellenmesinin yasaklanması.

Uluslararası Adalet Divanı (UAD) – Gazze'ye insani yardımın engellenmemesi yönündeki bağlayıcı kararların hiçe sayılması.

Bu üçlü ihlal, İsrail'in eylemini “**uluslararası hukukta devlet terörü**” olarak nitelendiren yeni bir tartışma başlattı.

Abluka ve Seyrüsefer Özgürlüğü

- İsrail'in Gazze'ye uyguladığı abluka **resmen ilan edilmemiş, coğrafi sınırları belirsiz ve sivilleri hedef alacak biçimde orantısız** uygulanmaktadır.
- Uluslararası deniz hukukuna göre bir devlet, karasularının ötesinde (12 mil) sivil gemilere müdahale edemez.
- Dolayısıyla saldırı, **UNCLOS'un 87, 90 ve 92. maddelerine aykırı** bir fiildir.

İnsani Yardım Hakkı ve Engellenemezliği

Cenevre Sözleşmeleri ve Roma Statüsü uyarınca:

- Sivilleri aç bırakmak ve insani yardımı engellemek**, savaş suçu kapsamındadır.
- Bu nedenle Sumud Filosunun faaliyeti **hukukten koruma altındadır**.
- İsrail'in müdahalesi, **insani yardım hakkının ihlali ve kolektif cezalandırma yasağının çiğnenmesi** anlamına gelmektedir.

Aktivistlerin Hukuki Statüsü

- Gemideki kişiler, uluslararası hukuk açısından sivil statüsündedir.**
- Dolayısıyla gözaltı, kötü muamele ve mallarına el koyma fiilleri**, Cenevre Sözleşmesi'nin 4. ve 33. maddelerini ihlal etmektedir.
- AlHaq raporu, bu olayın apartheid ve kolektif cezalandırma politikalarının bir uzantısı olduğunu vurgulamıştır.**

Devlet Terörü ve “Caydırıcı Vahşet” Doktrini

- İsrail'in eylemi, yalnızca bir abluka uygulaması değil, uluslararası topluma ve aktivistlere gözdağı vermek amacıyla yapılan bir caydırıcı operasyon olarak değerlendirilmektedir.**
- Bu, uluslararası hukukta “devlet terörü” kavramına uygun düşmektedir:**
- Devletin, sivillere korku ve şiddet yoluyla politik hedeflerine ulaşma çabası.**
- İsrail'in bu eylemi, devlet kaynaklı bir terör örneği olarak akademik literatürde yer bulmaktadır.**

Uluslararası Tepkiler

- Bolivya, Venezuela, Türkiye ve Kolombiya** saldırıyı “devlet terörü” ve “modern korsanlık” olarak kınadı.
- BM nezdinde** İsrail'in cezalandırılması çağrıları artarken, **Güney küre ülkeleri arasında diplomatik dayanışma** dikkat çekiyor.
- Bu olay, **küresel Güney – Batı ekseninde yeni bir diplomatik fay hattı** oluşturma potansiyeline sahip.

Hukuki ve Diplomatik Çözüm Önerileri

- Evrensel Yargı Yetkisi:** Ülkeler, kendi toprakları dışında işlenen savaş suçlarını soruşturabilir.
→ Türkiye, olayda alıkonulan 24 vatandaşı için soruşturma başlattı.

2. **Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM):** İsrail'in sivilleri aç bırakma eylemleri savaş suçu kapsamında değerlendirilebilir.
3. **BM Yaptırımları:** İsrail'in **BM üyeliğinin askıya alınması** ve **iki yönlü silah ambargosu** gündeme gelmeli.
4. **Yeni Sözleşme Önerisi:** “Devlet Terörü Sözleşmesi” taslağıyla, devletlerin sivillere yönelik şiddet eylemleri uluslararası suç sayılmalı.

Sonuç ve Stratejik Değerlendirme

Sumud Filosuna yapılan saldırı:

- **Uluslararası hukukun üç temel sütununu aynı anda ihlal eden,**
- **Küresel diplomasi düzenini sarsan,**
- **Devlet terörünün tanımı ve kapsamını yeniden gündeme taşıyan** bir olaydır.

Bu gelişme, sadece Filistin meselesi değil; **uluslararası hukukun geleceği, açık denizlerin güvenliği ve insani yardımların dokunulmazlığı** açısından da belirleyici olacaktır.

Öne Çıkan Anahtar Temalar

 Barış ve İnsani Hukuk	 Uluslararası Adalet	 Devlet Terörü	 Açık Deniz Güvenliği	 Diplomatik Fay Hatları
İnsani yardım hakkı, abluka hukuku ve sivillerin korunması	UAD, UCM, UNCLOS ve Roma Statüsü ihlalleri	İsrail'in eylemleri devlet terörü bağlamında yeniden tartışılıyor	UNCLOS'un seyrüsefer ilkeleri ihlal edildi	Güney Amerika ve Orta Doğu ülkeleri öncülüğünde yeni bir diplomatik konsensüs doğuyor

ULUSLARARASI HUKUK BAĞLAMINDA SUMUD FİLOSUNA YAPILAN İSRAİL SALDIRISININ ANALİZİ: DEVLET TERÖRÜ, CAYDIRICI VAHŞET VE DİPLOMATİK DEPREM

Giriş: 2025 Ekim ayı başında İsrail Donanması, İspanya'dan yola çıkıp Gazze'ye insani yardım götürmeyi amaçlayan Küresel **Sumud Filosuna** saldırdı ve yüzlerce aktivisti alıkoydu. Bu olay, 2010 Mavi Marmara baskınından sonra açık denizlerde gerçekleşen en büyük müdahale oldu. Filonun çoğu **uluslararası sularda** seyredirken, İsrail savaş gemileri iletişimi keserek gemilere çıkmış, bazılarını **42,5 ila 70 deniz mili** açıkta zorla durdurmuştur. Dünya çapında kınamalara neden olan bu eylem, deniz hukuku (**UNCLOS**), insancıl hukuk ve **Uluslararası Adalet Divanı'nın (UAD)** kararlarını ihlal eden gri alanlı bir saldırı olarak değerlendirilmiştir. Bu rapor, ablukadan seyir özgürlüğüne ve insani yardım hakkına kadar tüm hukuki boyutları inceleyerek bir analiz sunmayı amaçlamaktadır.

1. Olayın Arka Planı ve Sumud Filosunun Misyonu

Küresel Sumud Filosunun amacı, **İsrail'in 2007'den beri Gazze Şeridi'ne uyguladığı deniz ablukasını** barışçıl şekilde kırmak ve gıda, tıbbi malzeme ile teknik ekipman taşımaktır. Filo, **50'den fazla gemi ve 44 ülkeden** aktivisti bir araya getiriyordu. Al Jazeera'ya göre, filonun seyri sırasında İsrail yetkilileri bazı gemileri batırma planları yaptıklarını duyurdu; buna rağmen **Uluslararası Ulaştırma İşçileri Federasyonu** Genel Sekreteri Stephen Cotton, "deniz hukukunun açık" olduğunu vurgulayarak, barışçıl ve insani gemilerin açık denizlerde saldırıya uğramasının **yasadışı ve kabul edilemez** olduğunu söyledi. Böylece filo, bir yandan yardım ulaştırmayı diğer yandan da İsrail'in ablukasını hukuki zeminde sorgulamayı hedefledi.

2. Uluslararası Hukuki Çerçeve

2.1 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS)

- **Açık denizlerin statüsü:** UNCLOS'un VII. Kısmı, **açık denizlerin tüm devletlere açık** olduğunu ve hiçbir devletin bu alanlar üzerinde egemenlik iddiasında bulunamayacağını belirtir. 87. madde, tüm devletlerin açık denizlerde gemi seyrüseferi, uçak uçuşu ve kablo döşemesi gibi özgürlüklerden yararlanma hakkını güvence altına alır.

UNCLOS Article 87

Freedom of the high seas

1. The high seas are open to all States, whether coastal or land-locked. Freedom of the high seas is exercised under the conditions laid down by this Convention and by other rules of international law. It comprises, inter alia, both for coastal and land-locked States:

- freedom of navigation;
- freedom of overflight;
- freedom to lay submarine cables and pipelines, subject to Part VI;
- freedom to construct artificial islands and other installations permitted under international law, subject to Part VI;
- freedom of fishing, subject to the conditions laid down in section 2;
- freedom of scientific research, subject to Parts VI and XIII.

2. These freedoms shall be exercised by all States with due regard for the interests of other States in their exercise of the freedom of the high seas, and also with due regard for the rights under this Convention with respect to activities in the Area.

- 90. madde, devletlerin gemilerine kendi bayrakları altında açık denizlerde seyrüsefer hakkı tanır;

UNCLOS

Article 88, 89 and 90

Article 88: Reservation of the high seas for peaceful purposes

The high seas shall be reserved for peaceful purposes.

Article 89: Invalidity of claims of sovereignty over the high seas

No State may validly purport to subject any part of the high seas to its sovereignty.

Article 90: Right of navigation

Every State, whether coastal or land-locked, has the right to sail ships flying its flag on the high seas.

- 92. madde, bu gemilerin **yalnızca bayrak devleti hukukuna** tabi olduğunu ifade eder.

UNCLOS Article 92

Status of ships

1. Ships shall sail under the flag of one State only and, save in exceptional cases expressly provided for in international treaties or in this Convention, shall be subject to its exclusive jurisdiction on the high seas. A ship may not change its flag during a voyage or while in a port of call, save in the case of a real transfer of ownership or change of registry.

2. A ship which sails under the flags of two or more States, using them according to convenience, may not claim any of the nationalities in question with respect to any other State, and may be assimilated to a ship without nationality.

- **Ziyaret hakkının sınırları:** 110. madde, savaş gemilerinin yabancı gemileri ancak **korsanlık, köle ticareti, izinsiz yayın, statüsüz gemi** veya **yanlış bayrak** şüphesi durumunda durdurabileceğini ve haksız müdahale halinde tazminat öngörür.

UNCLOS Article 110

Right of visit

1. Except where acts of interference derive from powers conferred by treaty, a warship which encounters on the high seas a foreign ship, other than a ship entitled to complete immunity in accordance with articles 95 and 96, is not justified in boarding it unless there is reasonable ground for suspecting that:

- (a) the ship is engaged in piracy;
- (b) the ship is engaged in the slave trade;
- (c) the ship is engaged in unauthorized broadcasting and the flag State of the warship has jurisdiction under article 109;
- (d) the ship is without nationality; or
- (e) though flying a foreign flag or refusing to show its flag, the ship is, in reality, of the same nationality as the warship.

2.2 İnsancıl Hukuk ve San Remo Kılavuzu

- **Sivillere karşı aç bırakma yasağı:** 1949 tarihli **Dördüncü Cenevre Sözleşmesi** ve 1977 tarihli **I No'lu Ek Protokol**, sivillerin korunmasını ve insani yardımın engellenememesini sağlar. Ek Protokol I'nin 54. maddesi, **sivilleri aç bırakmayı** ve onların hayatta kalması için gerekli nesnelere saldırmayı yasaklar.

Art.53

Art.54

Art.55

Additional Protocol (I) to the Geneva Conventions, 1977

2. It is prohibited to attack, destroy, remove or render useless objects indispensable to the survival of the civilian population, such as foodstuffs, agricultural areas for the production of foodstuffs, crops, livestock, drinking water installations and supplies and irrigation works, for the specific purpose of denying them for their sustenance value to the civilian population or to the adverse Party, whatever the motive, whether in order to starve out civilians, to cause them to move away, or for any other motive.

- **Abluka şartları: San Remo Deniz Hukuku Kılavuzu**'na göre bir abluka ilan edilmeli, uygulanabilir olmalı, tarafsız uygulanmalı ve askeri avantajla orantılı olmalıdır; tek amacı **sivilleri aç bırakmak** olan veya sivillere aşırı zarar veren ablukalar hukuka aykırıdır.

San Remo Manual on International Law Applicable to Armed Conflicts at Sea, 12 June 1994

102. The declaration or establishment of a blockade is prohibited if:

- (a) it has the sole purpose of starving the civilian population or denying it other objects essential for its survival; or
- (b) the damage to the civilian population is, or may be expected to be, excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated from the blockade.

- 103. paragraf, abluka altındaki siviller temel ihtiyaçlardan yoksun kaldığında, abluka uygulayan tarafın gıda ve tıbbi malzeme girişine izin vermesini zorunlu kılar.

103. If the civilian population of the blockaded territory is inadequately provided with food and other objects essential for its survival, the blockading party must provide for free passage of such foodstuffs and other essential supplies, subject to:

- (a) the right to prescribe the technical arrangements, including search, under which such passage is permitted; and
- (b) the condition that the distribution of such supplies shall be made under the local supervision of a Protecting Power or a humanitarian organization which offers guarantees of impartiality, such as the International Committee of the Red Cross.

2.3 Roma Statüsü ve Soykırım Sözleşmesi

- **Sivilleri aç bırakma suçu: Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Roma Statüsü'nün 8(2)(b)(xxv) maddesi**, sivilleri aç bırakmak ve insani yardım akışını engellemek suretiyle sivilleri yok etmeyi **savaş suçu** olarak tanımlar.

Rome Statute of the International Criminal Court

-
- (xxiv) Intentionally directing attacks against buildings, material, medical units and transport, and personnel using the distinctive emblems of the Geneva Conventions in conformity with international law;
 - (xxv) Intentionally using starvation of civilians as a method of warfare by depriving them of objects indispensable to their survival, including wilfully impeding relief supplies as provided for under the Geneva Conventions;
 - (xxvi) Conscription or enlisting children under the age of fifteen years into the national armed forces or using them to participate actively in hostilities;

- **Soykırım unsuru: Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin II(c) maddesi**, bir grubun fiziki yok oluşunu hedefleyen yaşam koşullarını kasıtlı olarak ağırlaştırmayı soykırım kapsamında değerlendirir.

2.4 Uluslararası Adalet Divanı (UAD) Kararları

UAD, **26 Ocak 2024** tarihli ihtiyati tedbir kararında İsrail'e Gazze'de soykırımı önleme, temel hizmetlerin ve insani yardımın engellenmeden sağlanmasını mümkün kılma ve soykırım çağrılarını cezalandırma yükümlülükleri getirdi.

The International Court of Justice in The Hague, Netherlands, August 27, 2018. © 2018 Mike Corder/AP Photo

(The Hague) – The **International Court of Justice (ICJ)** ordered provisional measures on January 26, 2024, in South Africa’s case alleging that Israel is violating the Genocide Convention, Human Rights Watch said today. The court adopted “provisional measures,” or binding orders, that include requiring Israel to prevent genocide against Palestinians in Gaza, enable the provision of basic services and humanitarian assistance, and prevent and punish incitement to commit genocide.

28 Mart 2024’te Divan, Gazze’de kıtlığın başlaması nedeniyle bu önlemleri güçlendirerek **insani yardımın ölçekli ve hızlı ulaştırılmasını** emretmiş ve deniz yoluyla yardım geçişinin engellenemeyeceğini vurgulamıştır.

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

The Court	The Registry	Cases	Basic Documents	Jurisdiction	Press Room	Practical Information	Publications
-----------	--------------	-------	-----------------	--------------	------------	-----------------------	--------------

Order of 28 March 2024

Document Number

192-20240328-ORD-01-00-EN

Document Type

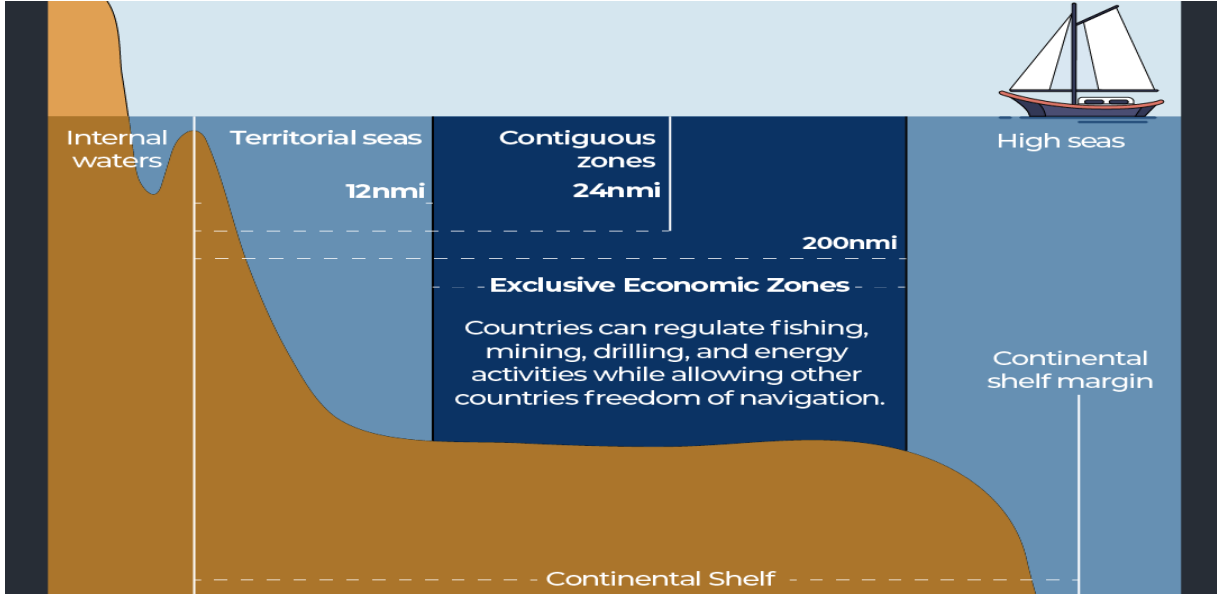
[order](#)

Case

[192 - Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip \(South Africa v. Israel\)](#)

3. Abluka ve Seyrüsefer Serbestisi

Bir ablukaya hukuki geçerlilik kazandırabilmek için **resmi şekilde ilan edilmesi**, coğrafi sınırlarının ve süresinin belirtilmesi, uygulanabilir ve tarafsız olması, askeri hedefle orantılı olması ve sivillerin hayatta kalmasını tehlikeye sokmaması gerekir. San Remo Kılavuzu, ablukaların **sivilleri aç bırakma amacı taşıyamayacağını** ve sivillere verilecek zararın öngörülen askeri avantajı aşmaması gerektiğini vurgular. Ayrıca abluka altındaki nüfus temel ihtiyaçlardan yoksun bırakılıyorsa, abluka uygulayan tarafın **gıda ve ilaç girişine izin vermesi** zorunludur. İsrail, Gazze Şeridi’ne yönelik ablukasını ilan etmemiş, sınırlarını net belirlememiş ve sivillerin temel ihtiyaçları karşısında **insani yardım girişini engelleyerek** orantılılık ilkesini ihlal etmiştir. Al Jazeera’nın analizine göre, ülkeler yalnızca kıyidan **12 deniz miline kadar olan karasularında** tam egemenliğe sahiptir; **200 deniz miline** kadar olan münhasır ekonomik bölgelerinde bile diğer devletlerin seyrüsefer özgürlüğüne müdahale edemezler.

UNCLOS'a göre, açık denizlerde bulunan gemiler **bayrak devletinin yargı yetkisine** tabidir ve **korsanlık** gibi istisnalar dışında diğer devletlerin müdahalesi yasaktır. Bu nedenle, İsrail'in uluslararası sularda insani yardım gemilerine saldırması UNCLOS'un serbest seyrüsefer ve bayrak devleti egemenliği ilkelerini ihlal etmektedir.

4. İnsani Yardım Hakkı ve Engellenemezliği

Cenevre Sözleşmeleri ve Ek Protokol I, sivillere yönelik **insani yardımın engellenemeyeceğini** açıkça belirtir. San Remo Kılavuzu, abluka altındaki sivillerin **gıda ve tıbbi malzeme alma hakkını** teminat altına alır ve abluka uygulayan tarafın bu malzemelerin denetlenip girişine izin vermesini zorunlu kılar. Ek Protokol I'in 54. maddesi, **sivilleri aç bırakmayı** ve onların hayatta kalmaları için gerekli nesnelere saldırıyı yasaklar. Roma Statüsü'nün 8(2)(b)(xxv) maddesi, sivilleri aç bırakarak **insani yardımın kasıtlı olarak engellenmesini** savaş suçu sayar. Bu kurallar, abluka altında kalan Gazze'deki sivillere yardım göndermeye çalışan Sumud Filosunun faaliyetlerinin hukuken korunması gerektiğini ortaya koyar. Freedom Flotilla misyonunun uluslararası hukuk uyarınca **yasal** olduğunu ve İsrail'in **seyrüsefer özgürlüğünü engellememesi** gerekmektedir.

5. Filodaki Aktivistlerin Hukuki Statüsü

İsrail yetkilileri, filodaki aktivistleri Hamas'a destek vermekle suçlasa da gemilerde bulunan kişiler **sivil statüsündedir** ve Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 4. maddesi uyarınca **işgalci güç tarafından korunmaları** gerekir. İnsancıl hukuk, silahlı çatışmalara aktif ve doğrudan katılmayan sivillere saldırılmasını yasaklar. Sumud Filosundakiler İzzeddin el-Kassam Tugayları ile İsrail ordusu arasındaki çatışmanın tarafı değildi; yalnızca Gazze'deki sivillere insani yardım taşıyorlardı. Bu nedenle gemilere yapılan saldırı hem **savaş hukukunu** hem de sivillerin **yaşam, özgürlük ve güvenlik** haklarını düzenleyen Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 6, 7 ve 9. maddelerini ihlal eder.

Al-Haq raporu, İsrail'in filoya müdahalesini **kolektif cezalandırma** ve **apartheid** politikalarının bir parçası olarak nitelendirmiş; İsrail'in yolcuları alıkoyması ve kötü muameleleri sebebiyle uluslararası ceza sorumluluğu doğduğunu belirtmiştir. Yani abluka, uluslararası insancıl hukuku (İHL) ihlal etmekle kalmıyor, aynı zamanda İsrail'in Filistin halkına uyguladığı baskı ve tahakkümü de artırıyor; Filistinlilerin hareket özgürlüğünü engelliyor, Filistin halkının stratejik parçalanmasını derinleştiriyor ve Gazze'ye temel ihtiyaç maddelerinin erişimini engelliyor; bu da insanlık dışı bir apartheid eylemine dönüşüyor.

6. Üçlü İhlal Analizi: UNCLOS, İnsancıl Hukuk ve UAD

- **UNCLOS İhlali:** Sumud Filosunun açık denizlerde seyrüsefer hakkı, UNCLOS'un 87, 90 ve 92. maddeleriyle güvence altına alınmıştır. İsrail'in, bayrak devletinin rızası olmaksızın gemilere müdahalesi ve gemilere zarar vermesi, yalnızca korsanlık ve köle ticareti gibi istisnalar için tanınan **ziyaret hakkının** ötesine geçmiştir. Al Jazeera'nın açıklamasına göre, açık denizlerdeki gemiler bayrak devletinin yargı yetkisine tabidir ve İsrail'in uluslararası sularda gemilere saldırması **yasa dışıdır**.
- **İnsancıl Hukuk İhlali:** San Remo Kılavuzu, sivilleri aç bırakma amacı güden ve askeri avantajı aşan zarar veren ablukaların hukuka aykırı olduğunu belirtir. Ek Protokol I'in 54. maddesi ve Roma Statüsü'nün 8(2)(b)(xxv) maddesi, **sivilleri aç bırakmayı** ve **insani yardımın engellenmesini** savaş suçu olarak tanımlar. ICRC'nin analizine göre, yardım gemilerine ancak düşman askeri çabasına katkı şüphesi varsa müdahale edilebilir; aksi takdirde müdahale hukuka aykırıdır. Sumud Filosunda bu tür bir şüphe bulunmadığından

müdahale insancıl hukuku ihlal etmiştir. Ayrıca abluka, Gazze halkını kitlesel açlığa mahkûm ederek **kolektif cezalandırma** yasağını (Dördüncü Cenevre Sözleşmesi m.33) ihlal etmektedir.

- **UAD Kararlarının İhlali:** UAD'nin 26 Ocak ve 28 Mart 2024 tarihli ihtiyati tedbir kararları, İsrail'in Gazze'de sivillere yönelik soykırım riskini önlemesi, temel ihtiyaçların ve insani yardımın engellenmeden sağlanmasını temin etmesi gerektiğini belirtmiştir. Filoya müdahale, bu emirleri açıkça hiçe sayarak Divan'ın otoritesine meydan okumaktadır. Al-Haq, bu müdahalenin UAD kararlarına aykırılık teşkil ettiğini ve üçüncü devletlerin ortak baskısı olmadan Divan emirlerinin uygulanamayacağını vurgulamıştır.

7. Devlet Terörü ve Caydırıcı Vahşet

Uluslararası hukukta terörizm kavramının tanımında bir fikir birliği olmamakla birlikte, genel kabul gören yaklaşım, **sivillerin korkutulması** veya hükümetlerin baskı altına alınması amacıyla siyasi veya ideolojik saikle gerçekleştirilen şiddet eylemlerinin terörizm kapsamına girdiğidir. **Devlet terörü**, devletin kendi vatandaşlarına veya başka ülke vatandaşlarına karşı terör yöntemlerini kullanmasıdır.

İsrail'in Sumud Filosuna saldırısı, insani yardım misyonuna karşı **orantısız güç kullanımı** ile filoya katılmayı planlayan bireylere korku salmayı ve diğer yardım girişimlerini caydırmayı hedeflemiştir. Al-Haq raporu, İsrail'in filoya müdahalesini ve aktivistlere yönelik kötü muameleyi bir **kolektif cezalandırma** ve **apartheid**¹ politikası olarak nitelendirmiştir. Bu perspektiften bakıldığında, söz konusu saldırı uluslararası hukuk literatüründe **devlet terörü** örneğiyle karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. Kamuoyunun gözünde “caydırıcı vahşet” olarak algılanan bu saldırı, uluslararası denizlerde hukukun askıya alınmasıyla **diplomatik bir deprem** yaratmıştır.

Devlet terörü bir devletin kendi vatandaşlarına veya başka bir devletin vatandaşlarına yönelik korku yaratmak amacıyla şiddet uygulaması anlamına gelir. Bu kavram, devlet sponsorlu terörden (devlet destekli silahlı gruplar) farklıdır; tıpkı İsrail gibi devletin kendisinin doğrudan terör eylemleri gerçekleştirmesini ifade eder.

8. İsrail'in Saldırısının Devlet Terörü Kapsamında Değerlendirilmesi

- **Olayın niteliği:** Küresel Sumud Flotillası, insani yardım amacıyla uluslararası sularda seyredirken İsrail donanması tarafından zorla durduruldu. Çok uluslu bu sivil gemilere karşı su topları ve insansız hava araçları kullanıldı, yüzlerce aktivist gözaltına alındı ve gemiler Ashdod limanına sürüklendi. Bu müdahale, insani yardımı engellemenin ötesinde, benzer girişimleri caydırmayı hedefleyen bir gözdağından öte şiddet içeren fiili askeri bir devlet operasyonudur.
- **Uluslararası tepkiler:** Bolivaryen İttifakı (ALBA-TCP) saldırıyı “devlet terörü, modern korsanlık ve uluslararası hukukun açık ihlali” olarak nitelendirdi ve İsrail'in sivillere karşı taciz taktiklerini kınadı. Bolivya Devlet Başkanı Luis Arce de Netanyahu'nun “devlet terörü politikasının” sivilleri hedeflemek için hiçbir mazeret olamayacağını belirtti. Türkiye Dışişleri Bakanlığı olayı bir “terör eylemi” olarak tanımlarken, Venezuela ve diğer Güney Amerika ülkeleri saldırıyı korsanlık ve savaş suçu olarak kınamıştır.
- **Devlet terörünün tanımı:** Korku yaratarak bir toplumu veya hükümeti belirli bir politik doğrultuda zorlamak için işlenen suç niteliğindeki şiddeti içerir. Birmingham Üniversitesi'nden Steve Hewitt'e göre devlet terörü, aynı şiddetin devlet ajanları tarafından, genellikle silahsız sivillere karşı ve silahlı çatışma dışında uygulanmasıdır. Devletlerin kapasitesi nedeniyle sivillere karşı en büyük terör tehdidini oluşturur. Terörizmin sadece devlet dışı aktörler tarafından değil, devletler tarafından da uygulanabileceği gerçeğini kabul etmek, hukukun üstünlüğünü savunmak ve sivil halkı korumak açısından hayati öneme sahiptir.

9. Hukuki Çözümler ve Yaptırımlar

9.1 Evrensel Yargı ve Ulusal Soruşturmalar

Evrensel yargı yetkisi, **soykırım, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar** gibi ciddi ihlaller için devletlerin kendi vatandaşları veya toprakları dışında işlenen suçları kovuşturmasına izin verir. Reuters'e göre, ulusal mahkemeler bu yetkiyi kullanabilir. Al-Haq, üçüncü devletlerin İsrailli failer hakkında evrensel yargı kapsamında soruşturma yürütmesi ve hesap verebilirliği sağlaması çağrısında bulunur. Türkiye, İstanbul Başsavcılığı aracılığıyla İsrail'in filoda **24 Türk vatandaşını** alıkoymasıyla ilgili **işkence, özgürlükten yoksun bırakma, kaçırma ve mala zarar verme** suçlamalarıyla soruşturma başlattı. Ulusal soruşturmalar evrensel yargı yetkisinin bir parçası olarak etkin olabilme potansiyeli yüksek girişimlerdir.

¹ “Apartheid” terimi, ilk olarak Güney Afrika'da Afrikaner Ulusal Partisi'nin 1948'den itibaren uyguladığı ırksal ayrımcılık ve beyaz üstünlüğü rejimini tanımlamak için kullanılmıştı. Uluslararası toplum, bu sistemin sonuçlarını gördükten sonra kavramı dünyanın başka yerlerindeki benzer rejimleri tanımlamak için de benimsedi. Günümüzde birçok insan hakları örgütü ve Birleşmiş Milletler uzmanı, İsrail'in Filistinlilere yönelik uygulamalarının apartheid suçu teşkil ettiğini söylüyor. Amnesty International'ın 2022 raporu, İsrail'in Filistinlilere yönelik dört strateji uyguladığını belirtiyor: Parçalara Ayırma ve Farklı Hukuki Rejimler: İsrail, Filistinlileri ayrı bölgelere sıkıştırarak farklı idari ve hukuki rejimlere tabi tutuyor; bu şekilde topluluklar arasında aile ve sosyal bağlar koparılıyor. Toprak ve Mülklerin Zorla Alınması: 1948'den bu yana süren büyük ölçekli el koymalar, ev yıkımları ve zorla tahliyeler yoluyla Filistinliler topraklarından mahrum bırakılıyor. Ayrımcılık ve Kontrol: Filistinlilerin yaşam alanlarını gettolara dönüştüren yasalar ve uygulamalarla hareket özgürlüğü kısıtlanıyor. Ekonomik ve Sosyal Haklardan Yoksun Bırakma: Filistinlilerin ekonomik ve sosyal hakları sistematik olarak gasp ediliyor; yoksulluk ve sosyal eşitsizlik derinleştiriliyor. Bu uygulamalar; sistematik ayrımcılık, ekonomik sömürü, keyfi şiddet ve siyasi haklardan mahrum bırakma unsurlarını içerdigi için apartheid rejiminin unsurlarıdır.

9.2 Uluslararası Ceza Mahkemesi

Roma Statüsü kapsamında **Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM)**, Filistin topraklarında veya üye devletlerin vatandaşları tarafından işlenen savaş suçlarını soruşturma yetkisine sahiptir; yerel makamlar yargılama yapmakta **isteksiz veya aciz** olduğunda devreye girer. Sumud Filo saldırısı, sivilleri aç bırakma ve insani yardımın engellenmesi gibi savaş suçlarını içerdiğinden UCM'nin yetkisi kapsamına girmektedir.

9.3 Uluslararası Adalet Divanı ve Diplomatik Baskı

UAD kararlarına uymayan devletlere karşı **Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi** ve **Genel Kurul**'un kolektif yaptırım ve diplomatik önlemler uygulaması mümkündür. UAD kararlarının uygulanmasını sağlamak için İsrail'in **BM Genel Kurulu'ndaki üyeliğinin askıya alınması** ve **iki yönlü silah ambargosu** gibi yaptırımlar gerekli. Kolombiya ve Türkiye gibi ülkelerin sert tepkileri, küresel Güney'den yükselen **diplomatik depremin** habercisidir.

10. Sonuç ve Öneriler:

Sumud Filosuna yönelik saldırı, uluslararası hukukun üç temel sütununun—deniz hukuku, insancıl hukuk ve UAD emrinin—eş zamanlı ihlali olarak öne çıkmaktadır. İsrail'in ablukası sivilleri aç bırakarak **toplu cezalandırma** yasağını ihlal ederken, açık denizlerdeki gemilere saldırması da **seyrüsefer özgürlüğüne** darbe vurmuştur. UAD'nin insani koridor açılması yönündeki emirleri hiçe sayılmış ve yardım ulaştırmak isteyen aktivistler hapsedilmiştir. Bu olay, **devlet terörü** kavramının ve uluslararası düzenin çökme riskinin somut bir örneğidir.

Öneriler:

1. **Açık denizlerin korunması:** Uluslararası toplum, UNCLOS'un seyrüsefer özgürlüğünü korumak için insani yardım gemilerine koruma sağlamak üzere deniz devriyeleri oluşturmalıdır.
2. **Ablukanın kaldırılması:** İsrail, orantısız ve sivilleri hedef alan ablukasını derhal sona erdirmeli; Gazze'ye engelsiz insani yardım akışını sağlamak için deniz ve kara koridorları açmalıdır.
3. **Hesap verebilirlik mekanizmaları:** UCM'nin kapsamlı soruşturma yürütmesi ve üçüncü devletlerin evrensel yargı yetkilerini kullanması teşvik edilmelidir. Uluslararası soruşturma komisyonu kurulmalı ve bulgular ulusal mahkemeler ile UCM'ye gönderilmelidir.
4. **Diplomatik ve ekonomik yaptırımlar:** BM Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul, UAD kararlarını uygulamayan başta İsrail olmak üzere, devletlere karşı **silah ambargosu**, ekonomik yaptırımlar ve diplomatik izolasyon gibi önlemler almalıdır.

Küresel Sumud Filosuna yapılan saldırı yalnızca bir insani yardım misyonunun engellenmesi değildir **küresel hukuki düzenin sarsılması** anlamına da gelmektedir. Uluslararası toplumun sorumluluğu, bu tür ihlalleri görünür kılmak, cezalandırmak ve bir daha tekrarlanmamasını sağlamaktır.

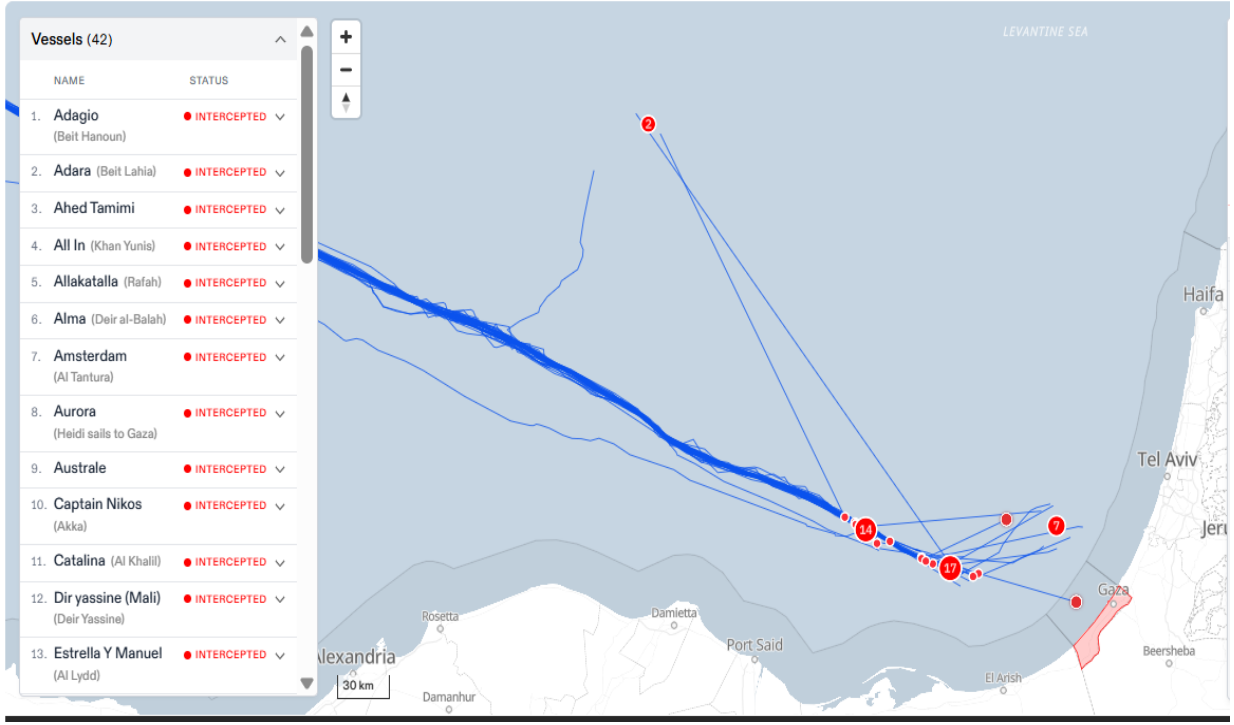
Evrensel yargı yetkisi, kırtan fazla ülkede ulusal süreçlerin işletilmesini kolaylaştırabilir, Uluslararası Ceza Mahkemesi ise İsrail'in insani yardım misyonlarına yönelik eylemlerini soruşturmalarına dahil edebilir. Uluslararası Adalet Divanı da İsrail'in insani yardımı engellemesinin filonun yasa dışı şekilde durdurulmasını da kapsayacak biçimde Gazze halkına yönelik kasıtlı aç bırakma politikasının bir parçası olduğunu ve bu politikanın İsrail'in soykırım kampanyasının temel unsurlarından birini oluşturduğunu derhal tespit etmelidir. “Devlet terörü” kavramı, uluslararası hukuka göre kodifiye edilmeli, devlet sorumluluğu kapsamında ele alınmalı UAD'ın “devlet terörü” kavramını ele alabilmesi için bağlayıcı bir sözleşmenin oluşturulması yönünde uluslararası bir girişimde bulunulmalıdır.

Bu bağlamda bir konsensusun temelleri şunlara dayanabilir:

Terörizmin temel unsurlarında ortak payda oluşturmak maksadıyla, devletlerin, sivillere yönelen bu tür şiddet eylemlerini kimin işlediğine bakmadan yasaklamaya istekli olduklarını beyan etmesi tanımın temelini oluşturabilir. Uluslararası Hukuk Komisyonu (ILC) 1954'te devletler arası terörizmi “bir devletin diğer bir devlete karşı kamusal figürler veya halk arasında dehşet yaratmak amacıyla şiddet eylemlerini düzenlemesi, finanse etmesi veya hoşgörmesi” olarak tanımlamayı önermişti. Bu taslak kabul görmedi, ancak terörizmin devlet kaynaklı olabileceğini kabul eden bir geçmiş yarattı. Yeni bir sözleşme, sivil halka ve yardım kuruluşlarına yönelik şiddet içeren devlet eylemlerini de terör suçu sayarak, “devlet terörizmi”ni uluslararası suç olarak tanımlayabilir. BM Genel Kurulu'nun Hukuk (Altıncı) Komitesi, kapsamlı sözleşmeyi tamamlamak üzere 2024'te üye devletleri müzakereleri hızlandırmaya çağırdı ve gerekirse yüksek düzeyli bir konferans düzenlenmesini önermişti. Böyle bir konferans, farklı bölgesel örgütler (ÖİK, NAM, AB, BRICS) ve hukuki uzmanların katılımıyla devlet terörü dahil olmak üzere tüm unsurlar üzerinde uzlaşma arayışını ilerletebilir. Gelecekteki bir sözleşmenin başarısı, büyük güçlerin ve bölgesel liderlerin destek vermesine bağlı olacaktır. Bu insan hakları örgütleri, akademisyenler ve sivil toplumun katılımıyla yapılacak kapsayıcı bir müzakere süreciyle mümkündür.

Sonuç olarak, UAD'nin “devlet terörü” üzerine yargılama yapabilmesi için, uluslararası toplumun doğrudan devletin yaptığı ya da devlet destekli, vekalet savaşı araçlarıyla yapılan, devlet dışı silahlı aktörlerle yürütülen ve bu bağlamda

devletin ilişkilerini terörizm noktasında kapsamlı bir şekilde tanımlayan ve devlet eylemlerini de kapsayan yeni bir sözleşmede uzlaşması gerekmektedir.

<https://globalsumudflotilla.org/tracker/>

Prof. Dr. Murat KOÇ / Çağ Üniversitesi Bölgesel Güvenlik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi